

Verzamelaars van oude ansichten (9)

Matthijs van Vliet

JOS DE LEY

De echte verzamelaar van oude ansichten combineert speurzin, vasthoudendheid en oog voor detail met een onverzadigbare liefde voor zijn of haar ‘onderwerp’. Een select gezelschap verzamelaars is op die manier sinds jaar en dag op zoek naar alles wat met Hilversum te maken heeft. Collecties van meer dan vijfduizend exemplaren vormen geen uitzondering. Het *Hilversums Historisch Tijdschrift* vraagt verzamelaars naar de ‘top vijftien’ van hun mooiste, meest bijzondere of zeldzame ansichten. Matthijs van Vliet is nummer negen in de rij.

Als je alles hebt, zit je altijd goed. Dat is zo’n beetje het motto van Matthijs van Vliet (73). De Hilversummer heeft niet alleen alles over Hilversum verzameld, maar in zijn ansichtenalbums legt hij ook een complete documentatie aan over de straten. Zoals geboortekaartjes van (oud)bewoners, visitekaartjes van bedrijven die er gestaan hebben of er nog zijn, suikerzakjes van cafés en afbeeldingen die te maken hebben met de naamgever. In geval van de Julianalaan en Prins Bernhardstraat zijn dat foto’s van het koninklijk huis en straten in de Bloemenbuurt worden voorzien van kaarten met afbeeldingen van de betreffende bloem. En laat dat laatste maar aan de voormalige tuinman Van Vliet over! Hoewel hij door een ongelukkige val uit een boom vroegtijdig uit het vak is gestapt, weet hij er nog steeds alles van en praat hij er met ongelofelijk veel liefde over.

Zo ook over zijn collectie Hilversumse curiosa, die bestaat uit boeken, speldjes, theelepels, blikjes, trommels, bekens en nog veel meer. Hij doet het binnenkort allemaal van de hand, tweeduizend stuks, want Van Vliet gaat kleiner wonen en dichterbij zijn vrouw, die al acht jaar in een verzorgingshuis zit. *Ik houd alleen de kaarten, die zijn plat,* zegt hij, wijzend op de allerminst ‘platte’ stapel albums, waarin hij zijn 10.000 kaarten heeft ondergebracht. *Vijfduizend zijn voor de verkoop, dat zijn de dubbele. Daarmee blijf ik naar beurzen gaan. Mijn eigen verzameling blijf ik natuurlijk koesteren.* Wat niet plat is, zijn al die andere Hilversumse dingetjes, die hij met uiterste zorg heeft opgeborgen in diverse kasten. *Maar die zijn ook te klein, zoals je ziet. Het kan allemaal niet mee naar mijn nieuwe huis. Ik heb nu zelfs boeken in de oven van mijn fornuis staan.*

Hij heeft er altijd zijn geluk uit gehaald, zegt hij. Uit het verzamelen van al die mooie dingen om zich heen. *Ik ga bijna nooit op vakantie, ik houd niet van luxe, ik heb altijd netjes gespaard.* Maar nu zijn collectie grotendeels de deur uit moet, legt hij

er zich resoluut bij neer. De kat van de burens, waarmee ik bevriend ben, is me meer waard dan al die spullen, want die leeft!

De gecontroleerde 'gekte' van Matthijs van Vliet is begonnen met het verzamelen van ansichtkaarten van het nieuwe raadhuis. In de loop der jaren heb ik vijfhonderd verschillende bijeen gespaard. Op het oog lijken sommige misschien op elkaar, maar dan is de uitgever bijvoorbeeld weer anders of het lettertype. Ik let altijd op de kleinste details. Op een gegeven moment kwamen er kaarten van het Oude Raadhuis bij en van de Vituskerk en toen, het zal ongeveer 1980 geweest zijn, was er geen houden meer aan. Van Vliet werd een veelvraat, een omnivoor en een alles-kenner ook. Hij weet veel en hij praat graag, en met interessante details, over zijn leven. Zijn zorgelijke jeugd jaren in het grote katholieke gezin in de Eerste Nieuwstraat. Zijn vader was ook tuinman, maar hij leed aan astma zodat de zoons dikwijls moesten inspringen. De opleiding aan de Tuinbouwschool in De Bilt, waar hij zulke goeie cijfers haalde. Het huwelijk met de liefste vrouw van Hilversum en de vreselijke pech die hij had toen hij op 25-jarige leeftijd uit een boom viel, waardoor hij tien jaar later voor het leven arbeidsongeschikt werd verklaard. Van Vliet zou Van Vliet niet geweest zijn als hij er daarna niet wat van had gemaakt. Hij werd vrijwilliger en schreef zich in als figurant voor films en tv-producties (zo maakte hij onder meer furore als meneer De Haan in de beroemde HAK-spotjes met Martine Bijl) en hij ging verzamelen. Spullen die Hilversum betreffen, die hij mooi en bijzonder vindt. En hij vindt veel mooi. De keuze van vijftien favoriete kaarten uit zijn ansichtencollectie valt hem in eerste instantie zwaar. Beginnen met zijn duurste kaart dan? Ach ja, dat was er eentje van de Gooische Stoomtram, die kostte me destijds 100 gulden. Hij is inmiddels 100 euro waard. Maar dat wijst hij toch liever van de hand. Liever kiest hij kaarten waar hij iets persoonlijks mee heeft. Na een korte speurtocht heeft hij er zomaar dertig te pakken. Ik kan wel twee keer meedoen aan die serie van jullie.

Een kleurenansicht, uit 1922. Je ziet de voormalige Spoorbrug bij het station, naast de grote spoorbomen. Zoals veel oud-Hilversummers heb ik er dierbare herinneringen aan. Wij gingen er als jongens vaak met de fiets overheen. Je had een soort goot waar de wielen in moesten en dan maar duwen. Bovenop gingen we over de balustrade hangen en tuften dan lekker naar beneden. Deze kaart is helaas wat beschadigd en de postzegel is er ook afgehaald. Dat scheelt alweer gauw twintig procent in de verkoopprijs!

Deze kaart van de Clemenskerk heb ik zelf laten drukken met hulp van een vriend die in de uitgeverwereld zat. Nadat ik in 1970 na die val uit de boom was afgekeurd, heb ik veel vrijwilligerswerk gedaan. Ik heb onder meer in buurthuizen gewerkt en ben ook zo'n tien jaar lang vrijwilliger geweest van mijn eigen parochiekerk, de Clemenskerk. Toen het dak in 1980 slechter werd, heb ik een actieplan bedacht om de monumentale kap te redden. Ik heb met hulp van een vriend die bij een uitgever werkte 1500 exemplaren van deze kaart laten drukken. Die werden bezorgd in de buurt. We hebben toen 40.000 gulden opgehaald. Ik kom deze kaart soms op beurzen nog tegen, en dat is wel bijzonder, gezien de beperkte oplage.

Dit is een ansichtkaart van de Gooise Vaart, waar ik in de jaren vijftig veel met mijn vriendjes gespeeld heb. Het zijn de 72 treden van de Dudok-trap. Ik heb een heel verkoopalbum vol met kaarten van de Gooise Vaart. Deze ansicht is van ca. 1939, ik heb er nog drie van. Dit exemplaar is niet zo waardevol, want hij heeft niet gelopen – er zit geen postzegel op. Toen ik er speelde was er geen scheepvaartverkeer meer. We liepen de trap af en scharrelden wat onderaan bij het water. We hebben zelfs geprobeerd op die plek een dam te bouwen in de vaart. Maar het schoot niet op met drie emmers zand per dag!

Deze kleurenansicht is van de NCRV aan de Schuttersweg. Hij dateert uit 1968 en heeft niet gelopen. Mijn vader had in de jaren vijftig een flink stuk land in het Corversbos waar hij bloemen kweekte en groenten teelde. Maar omdat hij zo vaak ziek was, moesten wij – zijn zoons – hem vaak helpen. Ik herinner me de klok van de studio met de grote zwarte cijfers, waarop je vanuit het bos zo goed de tijd kon bijhouden. Ik heb wat naar die klok gekeken!

Het Langgewent zoals het erbij lag in ca. 1938. De kaart is van uitgeverij Rembrandt in Utrecht. Er zijn maar weinig exemplaren van, drie voor zover ik weet. Daarom moet hij ook wel wat opbrengen. Ik scharrelde er als jongeman altijd graag rond, vooral bij de tweedehands spullen, op mijn knieën. Ik ging als ik tijd had, na mijn werk. Maar veel tijd had ik niet, ik heb me als tuinier altijd het lazarus gewerkt. Hans van Gelderen stond er met zijn kraam, die ik nog kende uit de Eerste Nieuwstraat. Hij had leuke oude dingen. Ik houd altijd graag alles in mijn hand, het gaat me om de gevoelswaarde van de spullen.

De Kerkstraat mag niet ontbreken in mijn Top 15. Ik ben altijd gek geweest op etalages kijken, namelijk. De vroegere servieswinkels van Giele en Wille bijvoorbeeld. Dat is toch geen vergelijk met Blokker! Ik raakte niet uitgekeken op de uitgekende stellingen met kopjes en schotels. Zo ben ik ook een keer naar Zürich gegaan, alleen maar voor de etalages met prachtige koopwaar. Ik heb er een beetje de kunst afgekeken. De mensen vinden mijn kraam op beurzen ook altijd zo prachtig. Soms kopen ze niks, maar komen ze alleen maar mijn opstelling bewonderen. Deze kleurenansicht is van ca. 1915 en is genomen vanaf de knik in de straat bij het voormalige Kinderparadijs. Je ziet links achteraan het torentje van Douglas.

Dit is het Carolushuis aan de Bosdrift, ca. 1960. Mijn vader was er vaste tuinman, maar omdat hij zo vaak ziek was, heb ik er als jongen veel gewerkt, samen met mijn broers. Ik werd er vertroeteld door de Zuster Onder de Bogen, met koffie, koek en limonade. Begin jaren vijftig, toen ik zestien was, werd achter dit huis een klooster bijgebouwd. Dat heeft er maar kort gestaan, echt revolutiebouw was het. Het hoofdgebouw is in de jaren tachtig gesloopt. Er staat nu een nieuw complex.

In de RKZ aan de Koningsstraat hebben mijn vrouw en ik in totaal 15 keer in gelegen. Op gezondheidsgebied heb ik nooit veel geluk gehad, nee. Mijn vrouw heeft er in de jaren vijftig gewerkt als schoonmaakster voor een kwartje per week. Uitgebuit werd ze, de hele dag op de knieën de vloer schrobben en beschimmeld brood eten was haar lot. Deze ansicht is gemaakt in de hal van het ziekenhuis, maart 1961. Vooraan rechts zit de chauffeur van de ambulance kennelijk op een nieuwe klant te wachten. Achter de trap is het glazen hokje waar je je moest melden voor opname of bezoek.

Een luchtfoto van KLM Aerocarto van het 'nieuwe' Diakonessenhuis aan de Van Riebeeckweg, gemaakt in maart 1974. Mijn zoon Frits is er in 1969 geboren. Mijn vrouw en ik hebben hier samen ook zo'n vijf keer gelegen. De laatste keer is mijn vrouw hier zelfs enkele maanden geweest, toen ze een nieuwe aorta kreeg. Ik kan het ziekenhuis dus van binnen en van buiten dromen. Zo vaak ben ik er op bezoek geweest. Deze kaart is gestuurd door Anne aan haar ouders in het bejaardenhuis in IJsselmonde. Ze schrijft dat ze na twee weken nog niet naar huis mag, omdat haar blaas nog niet goed functioneert. Maar ze heeft wel heerlijk gewandeld in de tuin van het ziekenhuis!

In het badhuis aan de Badhuislaan, waar nu de Apostolische Kerk is gevestigd, was ook een zwembad. Ik ben er maar één keer geweest, want we waren thuis zo vreselijk arm: daar was geen geld voor. Die ene keer ben ik het water ingeduwd en ik kon niet zwemmen. Dat vergeet ik van mijn leven niet. De hoge schoorsteen is in de jaren vijftig steen voor steen afgebroken. Ik kon de werkzaamheden volgen bij ons vanuit de Eerste Nieuwstraat. De kaart is van ca. 1912 (poststempel) en de uitgever is F. Fischer.

In café Bus op de hoek van de Herenstraat en de Groest (nu café Flater) heb ik mijn vrouw Ria ontmoet. De kaart dateert uit ca. 1900. In ieder geval van voor 1907, want er staat nog geen verticale streep tussen het adres- en schrijfgedeelte op de achterzijde. Mijn vrouw zat in het café met vriendinnen. Ze ging een Haanstra-film bekijken in City. Ik zag haar en was meteen voor mijn leven verkocht. Het was in 1963. Ik werkte toen bij Hendriksen in Hollandsche Rading. Het toeval wilde dat Ria kort tevoren in zijn gezin gewerkt had als kraamverzorgster. Een betere kun je niet hebben, zei mijn baas. Maar dat wist ik al. De Ansicht is door ene Demmering gestuurd naar de heer Kempen, wonende aan de Keyserlei in Antwerpen. 'Briefkaart' staat er boven maar de afzender heeft het doorgehaald en er 'Drukwerk' van gemaakt. De post mocht zich eens vergissen!

In het Oude Raadhuis op de Kerkbrink, waarvan je hier een mooie kleurenansicht ziet met paardentram, zijn mijn ouders getrouwd. Toevallig alle twee op dezelfde dag! In 1932. Het nieuwe raadhuis was nog net niet klaar. Het poststempel is van 1925, maar ik heb net zo'n kaart uit 1915, dus deze ansicht is waarschijnlijk al ouder. De kaart is beschadigd aan de hoeken en de postzegel is eraf gehaald, dus ja, dan daalt de waarde behoorlijk! Maar een mooi sfeerplaatje is het wel.

Een ansichtkaart uit mijn raadhuis-collectie mag natuurlijk niet ontbreken. Ik heb 500 kaarten van het raadhuis, geen een is er hetzelfde. Dit is de trouwingang, waar ik zelf in 1966 gebruik van heb gemaakt. Het poststempel op de zegel van anderhalve cent is van 1934. Het raadhuis was net af. Het is een vrij dure kaart, maar omdat er een vouwtje inzit gaat hij voor een paar euro weg. Hoewel ik er zelf getrouwd ben, heb ik er geen enkele bruiloftsfoto van. Van het kerkelijk huwelijk heb ik wel 64 opnames. Kennelijk vond men dat in onze kringen toen belangrijker. Achteraf gezien wel jammer, hoor.

In de Prof. Kochstraat heb ik van 1966 tot 1969 ingewoond, op nummer 69. Mijn vrouw had er een kamer en na twee jaar verkering trok ik bij haar in. De huisbaas had slechte ervaringen met een inwonend echtpaar, maar met mij durfde hij het wel aan. De huur ging omhoog van acht naar dertien gulden voor ons beiden. Niet veel, zo kon ik mooi sparen. Een schuurtje voor mijn tuinspullen huurde ik er voor een gulden per week bij, van familie die vlakbij woonde.

Ons huis staat achteraan

links, vlak voor die blokkendoos op de hoek. Aan de horizon zie je de pijpen van de gasfabriek aan de Kleine Drift. Deze kaart dateert van juni 1940. De postzegel is eraf geweest. Nu kun je het nummer zien: 640.

Na mijn diensttijd ben ik in 1960 bij Puik gaan werken en die had café-restaurant De Karseboom op de Groest als klant, op de plek waar nu de Hilvertshof staat. Ik heb er enkele jaren de tuin bijgehouden. Op een keer kwam burgemeester Boot langs om een praatje te maken met mijn baas. Sympathieke man was dat, ik vond het leuk dat hij interesse toonde in wat er gebeurde op straat. De kaart is rond 1960 gemaakt en toont het lommerrijke terras aan de voorzijde van het etablissement. Ik heb er zelf veel gebiljart en had er een eigen keu staan in een speciale kast.